

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 2) ศึกษาคุณภาพของแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และ 3) ศึกษาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยเริ่มต้นจากการกำหนดวัตถุประสงค์ของการสร้างแบบวัดทักษะชีวิต จากนั้นศึกษานิยาม ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของทักษะชีวิตในแต่ละด้าน สรุปรวสถานการณ์และวิธีแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิตประจำวันจากข้อมูลเชิงประจักษ์ของนักเรียน นำผลข้อมูลที่ได้มาสร้างเป็นแบบวัดทักษะชีวิต นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ทำการปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วคัดเลือกเอาเฉพาะข้อคำถาม ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ .60 ขึ้นไป ทำการทดลองใช้แบบวัดที่สร้างขึ้นรอบที่ 1 2 และ 3 เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือในด้านค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะชีวิตทั้งฉบับ และค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพ ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองทั้ง 3 รอบเป็นกลุ่มที่ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน มีขนาดคือ 150 150 และ 40 คน ตามลำดับ เมื่อเสร็จขั้นตอนของการหาคุณภาพจึงดำเนินการต่อโดยการสร้างคู่มือการใช้แบบวัดทักษะชีวิตฉบับร่าง นำแบบวัดทักษะชีวิตพร้อมคู่มือการใช้แบบวัดทักษะชีวิตฉบับร่างไปทดลองใช้ในรอบที่ 4 โดยแบบวัดทักษะชีวิตใช้เก็บข้อมูลกับนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 ประจำปีการศึกษา 2551 จำนวน 300 คน จากจำนวนประชากร 1,368 คน นำผลการสอบมาวิเคราะห์หาระดับทักษะชีวิตของนักเรียน ส่วนคู่มือการใช้แบบวัดทักษะชีวิตฉบับร่างเมื่อผ่านการทดลองใช้โดยผู้ช่วยเก็บข้อมูลจำนวน 3 คน นำมาปรับปรุงแก้ไขแล้วจัดทำเป็นคู่มือการใช้แบบวัดทักษะชีวิตฉบับสมบูรณ์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

สรุปผลการวิจัย

1. การสร้างแบบวัดทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

จากผลการสร้างแบบวัดทักษะชีวิต ทำให้ได้เป็น 1) แบบวัดทักษะชีวิตที่ประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาในการดำรงชีวิตประจำวัน ด้านการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสารด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา และด้านการจัดการอารมณ์และความเครียด ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 ข้อ ลักษณะของแบบวัดเป็นแบบกำหนดสถานการณ์ให้เลือกตอบ มี 5 ตัวเลือก แต่ละตัวเลือกรวมวัดทักษะชีวิตในแต่ละด้านว่าอยู่ในระดับใด หากว่ามีทักษะชีวิตอยู่ในระดับดีมาก ตัวเลือกนั้นจะได้คะแนน 4 คะแนน ระดับดี ได้ 3 คะแนน ระดับพอใช้ได้ 2 คะแนน และ ระดับปรับปรุงได้ 1 คะแนน 2) คู่มือการใช้แบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ฉบับสมบูรณ์ ประกอบด้วย จุดมุ่งหมายของแบบวัดทักษะชีวิต โครงสร้างของแบบวัดทักษะชีวิต การสร้างแบบวัดทักษะชีวิต คุณภาพของแบบวัดทักษะชีวิต วิธีดำเนินการสอบ การตรวจให้คะแนน การแปลความผลคะแนนและประโยชน์จากการใช้แบบวัดทักษะชีวิต ผลของการศึกษาคู่มือฉบับนี้จะสามารถทำให้ผู้ที่ศึกษาเข้าใจกระบวนการดำเนินงานและสามารถนำแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ไปใช้ได้อย่างถูกต้อง

2. การศึกษาคุณภาพของแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

จากการศึกษาคุณภาพของแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทำให้ได้ผลของการศึกษาดังนี้ คือ ข้อคำถามในแบบวัดทั้ง 30 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ .67 – 1.00 แสดงว่าทุกข้อมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ที่ระดับนัยสำคัญที่ .05 ข้อสอบแต่ละข้อมีค่าที (t) ตั้งแต่ 2.257 – 6.000 แสดงว่าทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกสามารถใช้คัดแยกนักเรียนออกเป็นกลุ่มที่มีทักษะชีวิตสูงและกลุ่มที่มีทักษะชีวิตต่ำได้ ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 ผลการตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพของแบบวัดทักษะชีวิต พบว่า r_{xy} มีค่าตั้งแต่ .503 – .554 แสดงว่าข้อคำถามในแบบวัดทักษะชีวิตแต่ละข้อสามารถวัดได้ตรงและสอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริง และผลการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะชีวิตทั้งฉบับพบว่า r_{tt} มีค่า .7047 แสดงว่าแบบวัดที่สร้างขึ้นนี้มีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อมีการนำแบบวัดทักษะชีวิตฉบับนี้มาวัดผลซ้ำอีกก็จะให้ผลการวัดที่คงที่แน่นอน จากผลการศึกษาคุณภาพแบบวัดทักษะชีวิตทั้งหมดที่ได้มานี้ จึงสรุปได้ว่าแบบวัดทักษะชีวิตที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้วัดทักษะชีวิตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้

3. การศึกษาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดเชียงราย

จากการนำแบบวัดทักษะชีวิตที่สร้างขึ้นไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มที่ 4 ซึ่งเป็นกลุ่มที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย จำนวน 300 คน ได้ผลจากการศึกษาว่า ทักษะชีวิตในภาพรวม (พิจารณาจากทักษะชีวิตทั้ง 3 ด้านพร้อมกัน) นักเรียนเกินครึ่งหนึ่งมีทักษะชีวิตอยู่ในระดับดี รองลงมาคือระดับดีมาก แต่เมื่อพิจารณาทักษะชีวิตเป็นแต่ละด้าน พบว่า นักเรียนเกินครึ่งหนึ่งมีระดับทักษะชีวิตในด้านการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสารอยู่ในระดับดี แต่ทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา ด้านการจัดการอารมณ์และความเครียดพบว่า นักเรียนเกินครึ่งหนึ่งมีทักษะอยู่ในระดับดีมาก

อภิปรายผล

ผลจากการทำงานวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้เป็นแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พร้อมคู่มือการใช้แบบวัด ที่มีคุณภาพดี และมีความเหมาะสมแก่การนำไปปฏิบัติใช้จริง โดยเหตุผลที่ทำให้แบบวัดและคู่มือการใช้ มีคุณลักษณะดังกล่าว ก็คือ

1. ข้อมูลที่นำมาใช้สร้างแบบวัดทักษะชีวิตเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งได้มาจากการสัมภาษณ์นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยตรง ดังนั้นข้อคำถามและตัวเลือกที่สร้างขึ้นจึงสามารถสะท้อนสภาวะปัญหาและวิธีแก้ไขปัญหาที่นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้ตรงตามสภาพจริง

2. ข้อคำถามและตัวเลือกในแบบวัดทักษะชีวิตที่สร้างขึ้นทุกข้อล้วนได้ผ่านการพิจารณาและตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วว่ามีความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ นิยามศัพท์ และตัวเลือก อีกทั้ง มีความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ของทักษะในแต่ละด้านเป็นรายข้อ มีความสอดคล้องกันระหว่าง เกณฑ์การให้คะแนนกับตัวเลือก โดยค่าดัชนีของความสอดคล้องมีค่าตั้งแต่ .67 – 1.00 ทุกข้อ นอกจากนี้ ส่วนที่ต้องปรับปรุงและแก้ไขผู้วิจัยได้ดำเนินการตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญในทุกประเด็น

3. แบบทดสอบที่สร้างขึ้นได้ผ่านการทดลองกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดเชียงราย ถึง 3 รอบ ใช้เพื่อหาคุณภาพของแบบวัดกับกลุ่มตัวอย่างในด้านค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะชีวิตทั้งฉบับ และค่าความเที่ยงตรงเชิงสภาพ ทำให้สามารถปรับปรุงและคัดเลือกข้อคำถามที่มีคุณภาพ และเหมาะสมแก่การวัดทักษะชีวิตในแต่ละด้านได้จริง

4. คู่มือการใช้แบบวัดทักษะชีวิตที่สร้างขึ้น ได้มาจากการเขียนร่างคู่มือและนำคู่มือไปทดลองใช้กับผู้ช่วยเก็บข้อมูล จำนวน 3 คน ก่อนที่จะทำการนำมาปรับปรุงแก้ไขแล้วจัดทำเป็นคู่มือการใช้แบบวัดทักษะชีวิตฉบับสมบูรณ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ผลการศึกษาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของผลทั้งหมดที่ได้จากการทำงานวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า นักเรียนในจังหวัดเชียงราย เกินครึ่งหนึ่งมีระดับทักษะชีวิตในด้านการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสารอยู่ในระดับดี แต่มีทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา ด้านการจัดการอารมณ์และความเครียดเกินครึ่งหนึ่งอยู่ในระดับดีมาก และหากพิจารณาระดับทักษะชีวิตในภาพรวม (พิจารณาทักษะทั้ง 3 ด้านพร้อมกัน) จะพบว่านักเรียนเกินครึ่งหนึ่งมีทักษะชีวิตอยู่ในระดับดี จากผลการศึกษาเหล่านี้ ผู้วิจัยพบว่า มีลักษณะทั้งสอดคล้องและไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาและวิจัยของนักวิชาการอื่นๆ ตามรายละเอียดดังนี้

ยุพยงค์ โคตรพัฒนานนท์ (2543, หน้า 47) ได้ทำการวิจัย กับกลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 จำนวน 344 คน ได้ผลการศึกษาว่า ค่าคะแนนทักษะชีวิตพื้นฐานของวัยรุ่นอันได้แก่ทักษะการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร การตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา การจัดการอารมณ์และความเครียด อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าคะแนนได้คิดเป็นร้อยละ 60 – 80 ของคะแนน) เนื่องจากระดับเกณฑ์คะแนนของผู้วิจัยและยุพยงค์ โคตรพัฒนานนท์ แตกต่างกัน เมื่อทำระดับเกณฑ์คะแนนให้มีลักษณะเป็นหน่วยเดียวกัน คะแนนระดับปานกลาง จะมีค่าเท่ากับ คะแนนระดับดี ของผู้วิจัย ดังนั้นจึงแสดงว่า ผลการศึกษาทักษะชีวิต ระหว่างผู้วิจัยและยุพยงค์ โคตรพัฒนานนท์ สอดคล้องกัน ในทักษะด้านการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร ส่วนผลการศึกษาทักษะด้านอื่นๆ ที่ไม่สอดคล้องกันนั้น อาจเกิดจากสภาพสังคม วัฒนธรรม ค่านิยม และแบบแผนการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ (2545, อ้างใน สกต วรเจริญศรี, 2550, หน้า 4) ผู้ทำการศึกษาเกี่ยวกับทักษะชีวิต ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจุบันเด็กและเยาวชนไทยยังขาดทักษะในการดำเนินชีวิต จากคำกล่าวนี้แสดงถึงความไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของผู้วิจัยที่แสดงให้เห็นว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดเชียงราย เกินครึ่งหนึ่งมีทักษะชีวิตอยู่ในระดับดี ทั้งนี้สาเหตุที่ทำให้ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดเชียงราย มีระดับทักษะชีวิตไม่สอดคล้องกับคำกล่าวของยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ ผู้วิจัยขอเสนอไว้เป็นประเด็นดังนี้

1. รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษาของจังหวัดเชียงราย โดยทั่วไปแล้วจะมีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลาย อาทิเช่น กิจกรรมการแข่งขันกีฬา กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น โดยกิจกรรมเหล่านี้สัมฤทธิ์ สันเต (2547, หน้า 27) กล่าวไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของตนเอง เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้เชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ดังนั้นการที่นักเรียนในจังหวัดเชียงรายมีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้นักเรียนมีระดับทักษะชีวิตที่ดีขึ้นได้ตามลำดับ

2. จังหวัดเชียงราย มียุทธศาสตร์การพัฒนาดังคมและทรัพยากรมนุษย์โดยการส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการพัฒนา ส่งเสริมการศึกษาในระบบสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ เพื่อพัฒนาศักยภาพจังหวัด เป็นศูนย์กลางการศึกษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐานสากล (ไพฑูรย์ จีบอันชอบ, 2548, หน้า 3) ด้วยเหตุผลนี้จึงทำให้นักเรียนที่ศึกษาในเขตจังหวัดเชียงราย ได้รับโอกาส ในพัฒนาตนเองให้มีความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ดี จากการสนับสนุนจากชุมชนและหน่วยงานต่างๆ

3. จังหวัดเชียงรายมีวัฒนธรรมประเพณีที่ดึงดูดความหลากหลายและการผสมผสานทางวัฒนธรรมกลายเป็นลักษณะเฉพาะของเชียงราย (สมพงษ์ วิทยศักดิ์พันธุ์, 2544) ดังนั้นเด็กและเยาวชนในจังหวัดเชียงราย จึงมีค่านิยม วัฒนธรรม และต้นแบบในการดำรงชีวิตในสังคมที่ดี

4. เยาวชนในจังหวัดเชียงรายเริ่มรู้จักการแก้ปัญหาโดยใช้วิธีอื่นที่ไม่ต้องทำร้ายตัวเองดีขึ้นกว่าในอดีต เช่น สถิติการฆ่าตัวตายของประชากรในจังหวัดเชียงราย เพื่อหนีจากสภาวะปัญหาต่างๆ ตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2548 2549 และ 2550 มีค่า 15.00 13.33 และ 10.7 ต่อแสนประชากรตามลำดับ (กรมสุขภาพจิต, 2550) ซึ่งเป็นค่าที่ลดลงมาเรื่อยๆ และเมื่อเปรียบเทียบกับสถิติการฆ่าตัวตายของประชากรในจังหวัดลำพูนซึ่งเป็นกลุ่มจังหวัดในภาคเหนือเช่นเดียวกัน พบว่าปี พ.ศ. 2548 2549 และ 2550 มีค่า 23.8 22.41 และ 20.44 ต่อแสนประชากรตามลำดับ แม้ว่าจังหวัด ลำพูนจะมีค่าสถิติที่ลดลงเช่นเดียวกันกับจังหวัดเชียงราย แต่จะเป็นว่าค่าสถิติของจังหวัดเชียงรายมีค่าต่ำกว่ามาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

ควรนำแบบวัดทักษะชีวิตฉบับนี้ไปใช้ควบคู่กับคู่มือการใช้ เช่น

1.1 ใช้ทดสอบนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อศึกษาระดับทักษะชีวิตของนักเรียน เพื่อที่ครูผู้สอน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน จะได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนว่า ควรจะมีการปรับปรุง พัฒนา หรือส่งเสริมทักษะชีวิตในด้านใดที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

1.2 เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ดังนั้นหากจะนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างระดับอื่น ควรจะมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมืออีกครั้ง และควรจะมีการหาเกณฑ์ปกติสำหรับแปลความหมายใหม่

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการสร้างเกณฑ์ปกติทักษะชีวิตในระดับโรงเรียน ระดับเขตการศึกษา ระดับจังหวัด หรือระดับประเทศต่อไป

2.2 ควรมีการสร้างแบบวัดทักษะชีวิตที่ใช้กับบุคคลในช่วงวัยอื่นๆ ด้วยและทักษะชีวิตที่ใช้วัดก็อาจนำทักษะด้านอื่นๆ นอกเหนือจากทักษะในด้านที่ได้นำเสนอในงานวิจัยครั้งนี้มาใช้ในการสร้าง

2.3 ควรมีการศึกษารูปแบบการสร้างแบบวัดทักษะชีวิตด้วยวิธีการอื่นๆ และคัดเลือกรูปแบบการสร้าง ที่เห็นว่าเหมาะสมกับบุคคล หรือบริบทของสิ่งแวดล้อมที่ต้องการศึกษา มาใช้ในการสร้างแบบวัดทักษะชีวิตครั้งต่อไป โดยรูปแบบการสร้างนั้นอาจไม่จำเป็นต้องใช้รูปแบบการสร้างแบบใดแบบหนึ่งเท่านั้น แต่อาจสร้างโดยการนำเอาวิธีการหลายๆ รูปแบบมาบูรณาการใช้ร่วมกันได้